

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра журналістики та мовної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ Савицька І.М.
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри журналістики та
мовної комунікації
протокол №12 від “17” квітня 2025 р.
Завідувач кафедри
_____ Харченко С.І.

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Журналістика»
доктор філологічних наук, професор
_____ Харченко С.В.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
«Історія української та зарубіжної журналістики»

Галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність С 7 Журналістика
Освітня програма «Журналістика»
Факультет гуманітарно-педагогічний
Розробник: Жежера Н.П., доцент кафедри журналістики та мовної
комунікації

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна вивчає розвиток журналістики від перших періодичних видань до сучасних медіа. Охоплює становлення преси в Європі, Америці та інших регіонах, а також еволюцію української журналістики від XVI століття до наших днів.

Студенти знайомляться з видатними журналістами, редакторами та видавцями, аналізують вплив історичних подій на розвиток медіа, досліджують трансформацію жанрів та технологій. Особлива увага приділяється українській пресі: від "Gazette de Leopold" до сучасних онлайн-медіа, впливу цензури, розвитку національної журналістики.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	С 7 Журналістика	
Освітня програма	Журналістика	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	-	год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета - сформувати розуміння журналістських традицій, етичних принципів та соціальної ролі медіа в різні історичні періоди, допомогти майбутнім журналістам усвідомити професійну спадщину та сучасні виклики медійної сфери.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижн і	усьо го	у тому числі					усь ого	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с. р.	
Модуль 1. Становлення і розвиток світової журналістики від явищ пражурналізму та античності до нашого часу														
Тема 1. Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження. Основні підходи до періодизації історії світової журналістики.	1	8	2	2			4							
Тема 2. Культурно-історичні передумови виникнення преси в Європі.	2	8	2	2			4							
Тема 3. Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Американська преса під час війни за незалежність.	3	8	2	2			4							

Тема 4. Еволюція світових ЗМІ XIX - початку XX століть. Явище масової журналістики. Поява перших інформаційних агентств. Виникнення нових газетних жанрів і форм.	4	8	2	2			4						
Тема 5. Розвиток західної преси у XX столітті. Типологічна еволюція періодики. Феномен «нового журналізму».	5	8	2	2			4						
Тема 6. Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Електронні медіа у глобальних комунікаційних процесах.	6	8	2	2			4						
Тема 7. Основні школи світової журналістики, їх представники та здобутки. Суспільне мовлення в Європі та в Україні.	7	8	2	2			4						
Разом за модулем 1		56	14	14			28						
Модуль 2. Розвиток української журналістики													
Тема 8. Перші періодичні друковані видання на території України. Українська журналістика на межі XIX - XX століть.	8	8	2	2			4						
Тема 9. Революція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях.	9	8	2	2			4						
Тема 10. Перша світова війна і українська преса. Періодика Українських січових стрільців (УСС).	10	8	2	2			4						
Тема 11. «Медовий рік» української журналістики.	11	8	2	2			4						
Тема 12. Преса радянського періоду як чинник народження тоталітарних культів. Журналістика і пропаганда.	12	8	2	2			4						
Тема 13. Українська журналістика часів Другої світової війни. «Самостійна Україна», Радіо «Афодита»,	13	8	2	2			4						

інформаційне агентство «Телепрес».													
Тема 14. Становлення української журналістики в незалежній державі. Проблеми українського національного медіапростору.	14	8	2	2			4						
Тема 15. Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	15	8	2	2			4						
Разом за модулем 2	64		16	16			32						
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)	-												
Усього годин	120		30	30			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження. Основні підходи до періодизації історії світової журналістики.	2
2	Культурно-історичні передумови виникнення преси в Європі.	2
3	Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Американська преса під час війни за незалежність.	2
4	Еволюція світових ЗМІ XIX - початку XX століть. Явище масової журналістики. Поява перших інформаційних агентств. Виникнення нових газетних жанрів і форм.	2
5	Розвиток західної преси у XX столітті. Типологічна еволюція періодики. Феномен «нового журналізму».	2
6	Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Електронні медіа у глобальних комунікаційних процесах.	2
7	Основні школи світової журналістики, їх представники та здобутки. Суспільне мовлення в Європі та в Україні.	2
8	Перші періодичні друковані видання на території України. Українська журналістика на межі XIX - XX століть.	2
9	Револуція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях.	2

10	Перша світова війна і українська преса. Періодика Українських січових стрільців (УСС).	2
11	«Медовий рік» української журналістики.	2
12	Преса радянського періоду як чинник народження тоталітарних культів. Журналістика і пропаганда.	2
13	Українська журналістика часів Другої світової війни. «Самостійна Україна», Радіо «Афодита», інформаційне агентство «Телепрес».	2
14	Становлення української журналістики в незалежній державі. Проблеми українського національного медіапростору.	2
15	Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження. Основні підходи до періодизації історії світової журналістики.	2
2	Культурно - історичні передумови виникнення преси в Європі.	2
3	Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Американська преса під час війни за незалежність.	2
4	Еволюція світових ЗМІ XIX - початку XX століть. Явище масової журналістики. Поява перших інформаційних агентств. Виникнення нових газетних жанрів і форм.	2
5	Розвиток західної преси у XX столітті. Типологічна еволюція періодики. Феномен «нового журналізму».	2
6	Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Електронні медіа у глобальних комунікаційних процесах.	2
7	Основні школи світової журналістики, їх представники та здобутки. Суспільне мовлення в Європі та в Україні.	2
8	Перші періодичні друковані видання на території України. Українська журналістика на межі XIX - XX століть.	2
9	Револуція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях.	2
10	Перша світова війна і українська преса. Періодика Українських січових стрільців (УСС).	2
11	«Медовий рік» української журналістики.	2

12	Преса радянського періоду як чинник народження тоталітарних культів та як жертва тоталітарного режиму.	2
13	Українська журналістика часів Другої світової війни. «Самостійна Україна», Радіо «Афодита», інформаційне агенство «Телепрес».	2
14	Становлення української журналістики в незалежній державі. Проблеми українського національного медіапростору.	2
15	Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження. Основні підходи до періодизації історії світової журналістики.	4
2	Культурно - історичні передумови виникнення преси в Європі.	4
3	Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Американська преса під час війни за незалежність.	4
4	Еволюція світових ЗМІ XIX - початку XX століть. Явище масової журналістики. Поява перших інформаційних агентств. Виникнення нових газетних жанрів і форм.	4
5	Розвиток західної преси у XX столітті. Типологічна еволюція періодики. Феномен «нового журналізму».	4
6	Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Електронні медіа у глобальних комунікаційних процесах.	4
7	Основні школи світової журналістики, їх представники та здобутки. Суспільне мовлення в Європі та в Україні.	4
8	Перші періодичні друковані видання на території України. Українська журналістика на межі XIX - XX століть.	4
9	Револуція 1905 року і народження української національної преси на східноукраїнських землях.	4
10	Перша світова війна і українська преса. Періодика Українських січових стрільців (УСС).	4
11	«Медовий рік» української журналістики.	4
12	Преса радянського періоду як чинник народження тоталітарних культів та як жертва тоталітарного режиму.	4

13	Українська журналістика часів Другої світової війни. «Самостійна Україна», Радіо «Афодита», інформаційне агенство «Телепрес».	4
14	Становлення української журналістики в незалежній державі. Проблеми українського національного медіапростору.	4
15	Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- створення та захист творчих завдань і проєктів;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебатів;
- метод командної роботи, брейнстормінгу;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Історія зарубіжної журналістики		
Практична робота 1.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент вміє виокремлювати ключові етапи розвитку медіа та обґрунтовувати їх хронологічні межі.	5
Самостійна робота 1.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює логіку історичної еволюції журналістики та критерії її періодизації.	5
Практична робота 2.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: Студент аналізує взаємозв'язок між соціокультурними процесами та появою друкованих медіа.	5
Самостійна робота 2.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє, як технологічні та суспільні зміни зумовили народження журналістики.	5

Практична робота 3	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент вміє порівнювати особливості колоніальної преси з європейськими зразками.	5
Самостійна робота 3.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент осягає роль медіа у формуванні національної ідентичності та боротьбі за незалежність.	5
Практична робота 4.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент характеризує трансформацію медіаландшафту та появу нових журналістських практик.	5
Самостійна робота 4.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює феномен комерціалізації преси та її масовізації.	5
Практична робота 5.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент класифікує типи видань та ідентифікує ознаки "нового журналізму".	5
Самостійна робота 5.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє динаміку жанрової диференціації та стилістичних інновацій.	5
Практична робота 6.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент вміє оцінювати, є вплив електронних медіа на комунікаційні процеси	5
Самостійна робота 6.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює революційний характер аудіовізуальних засобів інформації.	5
Практична робота 7.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розрізняє національні моделі медіасистем та їхніх представників.	5
Самостійна робота 7.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє специфіку різних журналістських традицій та концепцій.	5
Модульна контрольна робота 1.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: знати основні поняття першого модуля.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Історія української журналістики		
Практична робота 8.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент систематизує інформацію про ранні українські медіа та їх характеристики.	5
Самостійна робота 8.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє витоки вітчизняної журналістської традиції.	2
Практична робота 9.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент встановлює причинно-наслідкові зв'язки між політичними подіями та медіарозвитком.	5

Самостійна робота 9.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє каталізуючу роль революційних процесів у становленні національної преси.	5
Практична робота 10.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент досліджує специфіку військової журналістики та її завдання.	5
Самостійна робота 10.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює функції медіа в екстремальних історичних обставинах.	5
Практична робота 11.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент характеризує розквіт української преси в революційний період.	5
Самостійна робота 11.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє унікальність моменту максимальної свободи друку в українській історії.	5
Практична робота 12.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент аналізує механізми ідеологічного контролю над медіа.	5
Самостійна робота 12.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює суперечливу природу тоталітарної журналістики.	5
Практична робота 13.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент вивчає діяльність медіа в умовах окупації та опору.	5
Самостійна робота 13.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє складність інформаційного простору воєнного часу.	5
Практична робота 14.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент оцінює трансформацію медіасистеми після 1991 року.	3
Самостійна робота 14.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент усвідомлює виклики формування демократичного медіапростору.	3
Практична робота 15.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент досліджує сучасні практики медіа в кризових ситуаціях.	2
Самостійна робота 15.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: студент розуміє роль журналістики в протистоянні гібридним загрозам.	5
Модульна контрольна робота 2.	ПР04, ПР09, ПР10 - зокрема: знати основні поняття другого модуля.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4679>)
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939. К.: Либідь, 1995. 362 с.
2. Владимиров В. М. Історія української журналістики (1917–1991): Навч. посіб. К. : МАУП, 2007. 174 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ist_ukr_gurn.pdf
3. Горєвалов С. І., Крупський І. В. Українська військова журналістика: становлення і роль у національно-визвольних змаганнях за утворення самостійної держави (1914–1920). Л.: Військовий ін-т при Держ. ун-ті “Львівська політехніка”, 1997. 216 с.
4. Животко А. Історія української преси: Навч. посіб. для студ. журналістики вищ. навч. закл. / М. Тимошик (упоряд.). К.: НВЦ “Наша культура і наука”, 1999. 368 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001229
5. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДУ, 2010. 285 с. 22. Ігнатієнко В. Українська преса (1816–1923 pp.): історико-бібліографічний етюд / В. Ігнатієнко. – К., 1926. – 80 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013244>

6. Інформаційне законодавство України. Збірник законодавчих актів у 6-ти томах. Довідкове видання. /За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. Київ, Юридична думка, 2005. 416 с.
7. Інформаційне законодавство України. Науково-практичний коментар. /За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. Київ: Юридична думка, 2006, 232 с.
8. Казакова Т. Історія зарубіжної журналістики : методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ, 2001. 19 с.
9. Крупський І.В. Національно-патріотична журналістика України. (Друга половина ХІХ перша чверть ХХ ст.) Львів: Світ, 1995. 186 с.
10. Мас-медіа України Mass media of Ukraine / О. Волошенюк та ін.: Українське бюро Європейського інституту мас-медіа, Київське наукове товариство ім. Петра Могили. К.: ТОВ «К.І.С.», 1995. 304 с.
11. Машенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. К.: Україна, 2005. 384 с.
12. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції // Наукові записки Інституту журналістики. Том 10 (січень-березень). К., 2003. С. 159–212.
13. Мелешенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. К. : Грамота, 2007. 72 с. (Сер.«Словник»).
14. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Чотири століття британської журналістики // Наукові записки Інституту журналістики. Том 9 (жовтень-грудень). К., 2002. С. 191–228.
15. 17. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіа-дослідження Х. : Прапор, 2008. 512 с.
16. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. Харків : Прапор, 2004. 320 с. .
17. Москаленко А. З. Теорія журналістики. К.: Експрес-об'ява, 1998. 334 с.
18. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні. /За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. Київ: Юридична думка, 2006, 384 с.
19. Преса боротьби й ідеї (західноукраїнська публіцистика першої половини ХХ століття) / Збірник текстів. Львів, 1994.
20. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (ХVII-ХХ ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. – 156 с.
21. Україна на шляху до Європи. Колектив авторів./Упорядники В. Шкляр, А. Юричко. Київ: Етнос, 2006. 496 с.
22. Українська журналістика в іменах: У 2т./ За ред. М.М. Романюка. Львів, 1994.
23. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / За заг. ред. проф. В. І. Шкляра. К., 1997. 140 с.
24. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра. Науково-популярне видання./За заг. ред. Чижа І.С., наук. ред. Карабанова М.М. Київ: «Дирекція ФВД», 2006. 648с.
25. Федченко П. М. Преса та її попередники. Київ: Наукова думка, 1969. 350 с.
26. Хітрова Т. В. Історія зарубіжної журналістики : навчально-методичний посібник / Т. В. Хітрова. Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. 155 с.
27. Чиж І.С. Україна: шлях до інформаційного суспільства. Київ: Либідь, 2004. 288 с.

28. Чиж І.С. Не збудуєш словом, коли руйнуєш ділом. Київ: Либідь, 2006, 432 с.
29. Юрійчук Є. П. Становлення і характер радянської влади в Україні. Історико-правові аспекти (1917–1922 рр.). К.: ІЗМН, 1998. 123 с.